

International JOURNAL of SOCIAL and HUMANITIES SCIENCES RESEARCH (JSHSR)

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Received/Makale Geliş 26.12.2022
Published /Yayınlanma 28.02.2023
Volume/Issue (Sayı/Cilt)-ss/pp 10(92), 253-259

<http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.3485>
Research Article
ISSN: 2459-1149

Emine ÖZCAN
<https://orcid.org/0000-0002-2793-1417>
MEB, Merkez Atatürk Anadolu Lisesi, Kahramanmaraş / TÜRKİYE

9. SINIF COĞRAFYA DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI “DOĞAL SİSTEMLER ÜNİTESİ İNSAN VE COĞRAFYA VE DÜNYANIN ŞEKLİ VE HAREKETLERİ” KAZANIMLARINA ULAŞMA DÜZEYİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

DEVELOPING AN ACHIEVEMENT TEST ABOUT “NATURAL SYSTEMS UNIT HUMAN AND GEOGRAPHY AND THE SHAPE AND MOVEMENTS OF THE EARTH” OF THE 9TH GRADE GEOGRAPHY COURSE CURRICULUM

ÖZET

Bu çalışmada, 9. sınıf Coğrafya dersi öğretim programı “Doğal Sistemler Ünitesi İnsan ve Coğrafya ve Dünya'nın Şekli ve Hareketleri” kazanımlarına yönelik bir başarı testi geliştirmek ve geliştirilen bu test aracılığıyla öğrencilerin bu ünite kapsamında yer alan kazanımlara ulaşma düzeylerini değerlendirmek amaçlanmıştır. Çalışma, betimsel nitelikli tarama modelinde yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu, 2019-2020 eğitim öğretim yılında Kahramanmaraş Onikişubat ilçesinde uygun örnekleme yoluyla seçilen Merkez Atatürk Anadolu Lisesindeki toplam 260 9. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından 25 soruluk çoktan seçmeli bir başarı kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizi sonucunda testin ortalama güçlüğü $p=0,67$ ve testin ortalama ayırt ediciliği $r=0,31$ olduğu görülmüştür. 25 maddeden oluşan bu testin güvenilirlik katsayısı (KR-20) 0.99 olarak hesaplanmıştır. Verilerin analizinde ilgili kazanımlara ulaşma düzeyini gösteren mutlak başarı yüzdeleri hesaplanmıştır. “Doğal Sistemler” ünitesine ait “Doğa ve insan etkileşimini örneklerle açıklar.” kazanımına yönelik mutlak başarı yüzdesi % 42,08'dir. “Coğrafyanın konularını ve bölümlenmesini açıklar.” kazanımına yönelik mutlak başarı yüzdesi % 92,50'dir. “Coğrafya biliminin gelişimini açıklar.” kazanımına yönelik mutlak başarı % 93,33'tür. “Dünya'nın şekli ve hareketlerinin etkilerini değerlendirir.” kazanımına yönelik mutlak başarı yüzdesi % 60,19'dur. Üniteye ilişkin tüm kazanımların mutlak başarı yüzdesi ortalaması ise %72,03'tür. Buradan öğrencilerin ilgili kazanımların 2'sine ulaştığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Başarı Testi, Program değerlendirme, Coğrafya, Doğal Sistemler, İnsan ve Coğrafya, Dünya'nın Şekli ve Hareketleri.

ABSTRACT

In this study, it was aimed to develop an achievement test for the achievements of the 9th grade Geography course curriculum "Natural Systems Unit Human and Geography and the Shape and Movements of the World" and to evaluate students' acquisition levels of the learning outcomes within the scope of this unit through this developed test. The study was carried out in a descriptive survey model. The study group of the research consists of 260 9th grade students in Merkez Atatürk Anatolian High School, which was selected through convenient sampling in Kahramanmaraş Onikişubat district in the 2019-2020 academic year. As a data collection tool, a multiple-choice achievement test consisting of 25 questions was used by the researcher. As a result of the analysis of the obtained data, it was seen that the average difficulty of the test was $p_{avg}=0,67$ and the average discrimination of the test was $r_{avg}=0,31$. The reliability coefficient (KR-20) of this test consisting of 25 items was calculated as 0.99. In the analysis of the data, absolute success percentages showing the level of achievement of the relevant achievements were calculated. The absolute achieving learning outcomes percentage for the acquisition of "Explains nature and human interaction with examples." is 42.08%. The absolute achieving learning outcomes percentage for the acquisition of "Explains the subjects and division of geography." is 92.50%. The absolute achieving learning outcomes percentage for the acquisition of "Explains the development of the science of geography." is 93.33%. The absolute achieving learning outcomes percentage for the acquisition of "Evaluates the effects of the Earth's shape and movements." is 60.19%. The absolute success percentage average of all achieving learning outcomes related to the unit is 72.03%. Thus, it was concluded that the students were able to achieve 2 of the relevant learning outcomes.

Keywords: Achievement Test, Program Evaluation, Geography, Natural Systems, Human and Geography Earth Shape and Movements.

1. GİRİŞ

Bilgi ve teknolojinin baş döndürücü bir hızla geliştiği bu süreçte, eğitim stratejilerinin güçlendirilmesi, bunların değişen zamana ayak uydurması ve günün koşullarına cevap verebilmesinin gerekliliği herkes tarafından kabul edilmektedir. Bu değişimle birlikte bilgiyi üreten, onu işlevsel bir şekilde hayatında kullanabilen, problem çözebilen, eleştirel düşünen, girişimci, kararlı, iletişim becerisi yüksek, empati yapabilen, topluma ve kültüre katkı sağlayan niteliklerdeki bireylere ihtiyaç duyulmaktadır. Ortaöğretim Coğrafya dersi öğretim programı bu nitelikte bireylerin yetiştirilmesi amacıyla sade ve anlaşılır bir yapıda hazırlanmıştır. Eğitim sürecini yönlendiren öğretim programlarında ölçme ve değerlendirme konusu önemli yer tutmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018). Eğitimde öğretmenlerin öğrenci farklılıklarını gözetererek kullanabilecekleri farklı ölçme araçları mevcuttur. Ertürk'e (2013) göre eğitimin istendik davranışı oluşturma bakımından yararlılık derecesinin sürekli olarak araştırılması gerekmektedir. Başarı testleri eğitimde yaygınlıkla kullanılan ölçme aracı olması sebebi ile öğretmenler, uzmanlar tarafından hazırlanmış geçerli ve güvenilir çoktan seçmeli ölçme araçlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle eğitim araştırmalarında çoktan seçmeli formda hazırlanmış ve öğrenme alanlarına yönelik geçerliliği ve güvenilirliği sağlanmış birçok Coğrafya dersi başarı testlerinin olduğu çalışma bulunmaktadır. Örneğin "Türkiye'nin Toprak, Su ve Bitki Varlığı" (Aydın, 2009), "9. Sınıf Coğrafya dersi kazanımları" (Badur, 2012), "Yaşadığımız Yer" (Merç, 2017), "Su Kaynakları ve Topraklar (Çiftçi, 2019), "Türkiye İklimi" (İlhan, 2020), "İklim Elemanları Ünitesi" (Akşit ve Şahin, 2011), "Atmosfer ve İklim Ünitesi" (Uzunöz, 2008), "Türkiye'nin beşeri ve ekonomik coğrafyası dersi Türkiye'de tarım, ormancılık ve hayvancılık" (İlhan, 2021), "Doğal sistemler konu alanı atmosfer ve iklim ünitesi" (Buldan ve Uzunöz, 2012), "Yer şekillerinin gösterilmesi, İzohips yöntemi ve Dünyanın Şekli ve Sonuçları" (Albayrak Kaya, 2008), "2. Bölüm, Harita Bilgisi, Harita Çizim Yöntemleri, Projeksiyonlar ve Özellikleri, Haritalar İle Yolculuk" (Tiyekli, 2007), "Harita Bilgisi" (Akarsu Bakır, 2010), "İç Kuvvetler" (İstemil, 2011), "Doğadaki Üç Unsur: Su, Toprak, Bitki Ünitesi" (Balcıoğulları, 2011), "Doğal Sistemler ünitesi Levha Hareketleri ve Etkileri, İklim Bilgisi" (Çelik, 2007) öğrenme alanlarını kapsayan çeşitli başarı testlerinin geliştirildiği görülmektedir. Bu çalışma kapsamında ise diğer çalışmalardan farklı olarak 9. sınıf Coğrafya dersi öğretim programı "Doğal Sistemler Ünitesi İnsan ve Coğrafya ve Dünya'nın Şekli ve Hareketleri" kazanımlarına yönelik bir başarı testi geliştirilmiştir.

Günümüzde coğrafi bilgilere günlük hayatta yoğun olarak ihtiyaç duyulmaktadır. Dünyada bir yerde oluşan çevre sorunları, farklı oranlarda birçok alanda etkisini hissettirebilmektedir. Coğrafya dersi öğretim programı değişik mekânsal ölçeklerdeki doğal ve beşerî süreçlerde meydana gelen bu etkileşimler dikkate alınarak hazırlanmıştır. Coğrafya Dersi Öğretim Programı tüm bireylerin Coğrafya okuryazarı olmasını amaçlamaktadır (MEB, 2018). İnsanın Coğrafya öğrenimine ihtiyacının yaratılışından itibaren başladığını belirten Şahin (2003)'e göre insanlar yeryüzünde bulunan değişik yerleri, insanları, kendisiyle yaşadığı yer arasındaki mekânsal ilişkileri algılama ve anlama ihtiyacı içindedir. Bu anlamda Coğrafya insan-yaşanılan çevre ilişkisinde dünyanın fiziksel ve kültürel boyutlarını bütünleştirmektedir (Güngördü ve Önal, 2008).

Toplumu oluşturan bireylerin etkililiğini ve toplumsal hayata sundukları faydanın değerlendirilmesi için okullar toplumsal yaşamın en önemli kurumlarından biridir (Callahan, 1962; King, 2013; Kliebard, 2004; Rice, 2018). Bu yüzden öğretimde atılacak her adımın ayrıntılı bir şekilde planlanması ve ölçülmesi başarı için kaçınılmazdır (Rice, 2018). Diğer bir ifade ile öğrenme ortamında öğrencilere sunulan bilgilerin ne kadarını edindiklerini ortaya çıkarmak amacıyla akademik başarıları ölçülebilir (Bingöl ve Halisdemir, 2017). Çoktan seçmeli testler, sözlü sınavlar, doğru yanlış testleri, kısa yanıtli sınavlar, ödev ve projeler, boşluk doldurmalı testler, yazılı yoklamalar gibi birçok ölçme aracının akademik başarının ölçülmesi için kullanıldığı görülmektedir. Başarı testleri; not verme, motivasyon, rehberlik, öğretmeni değerlendirme gibi birçok amaçla kullanılan belli bir öğrenme süreci ile öğrenciye kazandırılan bilgi ve beceriyi ölçmek için hazırlanan ölçme araçlarıdır (Koç, 2019). Bu testler öğrencinin, öğretim ile kazandırılan bilgi ve becerileri edinip edinmediğini tespit eden ve öğretim sürecinin değerlendirmesini sağlayan araçlardır. Özçelik (1998), çoktan seçmeli testleri bugüne kadar bulunmuş en üstün ölçme araçlarından biri olarak tanımlamıştır.

Ortaöğretim 9. sınıf öğretim programına bakıldığında, öğrencilerden doğa ve insan etkileşimini örnekler vererek açıklamaları, dünyadan ve Türkiye'den örnek verebilmeleri, doğa-insan etkileşiminde insanların doğaya karşı duyarlı olması, coğrafyanın konularını ve bölümlenmesini açıklamaları, coğrafyanın ilişkili olduğu disiplinleri hakkında bilgi sahibi olmaları, coğrafya biliminin gelişimini açıklayabilmeleri, coğrafya biliminin önemini kavramaları, coğrafya biliminin gelişimine katkı sağlayan Türk ve Müslüman bilim insanlarının çalışmaları hakkında bilgi sahibi olmaları, Dünya'nın şekli ve hareketlerinin etkilerini

değerlendirebilme ile ilgili bilgi ve becerileri kazanmaları öngörülmektedir (MEB, 2018). Programda yer alan ünite toplam 4 kazanım mevcuttur.

Alan yazın incelendiğinde 9. sınıf düzeyinde “Doğal Sistemler Ünitesi İnsan ve Coğrafya ve Dünyanın Şekli ve Hareketleri” ünitesinde yer alan kazanımları ölçecek başarı testinin sınırlı olduğu görülmektedir. Başarıya bakarak değerlendirmenin gereği olarak, 9. sınıf Coğrafya programı “Doğal Sistemler Ünitesi İnsan ve Coğrafya ve Dünyanın Şekli ve Hareketleri” kazanımlarına ulaşma düzeyini değerlendirme gereksinimi bu çalışmanın problemini oluşturmaktadır. Araştırma ile elde edilen sonuçların ilgili program üzerinde yapılacak güncelleme çalışmalarına katkıda bulunması beklenmektedir. Bu araştırmanın temel amacı 9. sınıf Coğrafya programında “Doğal Sistemler Ünitesi İnsan ve Coğrafya ve Dünyanın Şekli ve Hareketleri” kazanımlarına ulaşılma düzeyinin belirlenmesidir. Bu bağlamda gerçekleştirilecek çalışmanın program güncellenmesine, geliştirilmesine ve bu alanda yapılacak diğer çalışmalara fayda sağlaması beklenmektedir.

Bu temel amaç çerçevesinde aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

1. 9.Sınıf Coğrafya dersi “Doğal Sistemler” ünitesine yönelik hazırlanan akademik başarı testi,
 - a) Geçerli ve güvenilir midir?
 - b) Maddeler ayırt edici midir?
2. 9. Sınıf öğrencilerinin Coğrafya dersi “Doğal Sistemler İnsan ve Coğrafya ve Dünyanın Şekli ve Hareketleri” ünitesinde yer alan kazanımlara ulaşma düzeyi nedir?

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırma sürecinde uygulanan yönteme ilişkin bilgilere yer verilmektedir.

2.1. Araştırma Modeli

Araştırmada 9. sınıf İngilizce dersi öğretim programında “Doğal Sistemler İnsan ve Coğrafya ve Dünyanın Şekli ve Hareketleri” ünitesinin kazanımlarına ulaşılma düzeyinin tespit edilmesi amacıyla betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Betimsel çalışmalarda araştırma konusu olan olay, birey veya nesne içinde bulunduğu ortamda ve herhangi bir şey değiştirilmeden tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2017). Betimsel araştırmalar verilen bir durumu olabildiğince tam ve dikkatli bir şekilde tanımlar (Büyüköztürk, 2009).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, 2019-2020 eğitim-öğretim yılında Kahramanmaraş Onikişubat ilçesinde bir lisede öğrenim gören ve çalışmaya gönüllük esasına dayalı olarak katılan 260 lise öğrencisinden oluşmaktadır. Uygun örnekleme; araştırmacının zaman, para ve işgücü bağlamında oluşabilecek dezavantajları ortadan kaldırmak amacıyla kullandığı bir örnekleme yöntemidir (Koç Başaran, 2017). Çalışma pilot uygulamada 140 ve asıl uygulamada 120 olmak üzere 260 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir.

2.3. Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen başarı testi kullanılmıştır. Veri toplama aracı, Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından 2018 yılında geliştirilmiş olan Ortaöğretim Coğrafya dersi öğretim programında yer alan 9.sınıf “Doğal Sistemler İnsan ve Coğrafya ve Dünyanın Şekli ve Hareketleri” ünitesini kapsayan çoktan seçmeli sorulardan oluşmaktadır. Testin hazırlanmasında ilgili üniteye ait 4 kazanım dikkate alınmıştır.

Öğrenme ürünlerinin ölçülmesi amacıyla başarı testi geliştirilme sürecinde öncelikle 96 adet çoktan seçmeli sorudan oluşan soru havuzu oluşturulmuştur. Belirte tablosu kullanılarak ve madde yazım ilkeleri dikkate alınarak soru havuzundan seçilen 25 adet çoktan seçmeli başarı testi taslağı hazırlanmıştır. Başarı testi için hazırlanan soru havuzundan soruların seçiminde 8 uzmanın (2’si coğrafya eğitimi, 2’si eğitim programları ve öğretim, 4’ü konu alanı) görüşüne başvurulmuştur. Soruların kazanımlara dağılımında uzman görüşleri dikkate alınarak kritik kazanımlara göre soru sayısı dağılımı yapılmıştır. Kritik kazanımın tespit edilmesinde özellikle konu alanı uzmanlarının görüşlerine başvurulmuştur. Ünite içerisinde Milli Eğitim Bakanlığı kazanım testlerindeki soru sayısı dağılımı temel alınarak ilgili kazanıma sorular seçilmiştir. Kazanımlara göre dağıtımı yapılan soru sayısı ve numarasına ait veriler Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Kazanım Soru Eşleşmesi

KAZANIMLAR	SORU NUMARASI
1. Doğa ve insan etkileşimini örneklerle açıklar.	1, 2, 3, 4, 5
2. Coğrafyanın konularını ve bölümlenmesini açıklar.	6, 7, 8, 9
3. Coğrafya biliminin gelişimini açıklar.	10, 11, 12
4. Dünya'nın şekli ve hareketlerinin etkilerini değerlendirir.	13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25

Tablo 1'de görüldüğü üzere MEB kazanım testlerindeki soru dağılımı dikkate alınarak kazanımlara üç, dört, beş ve on üç soru seçilmiştir. Uzman görüşleri doğrultusunda son şekli verilen başarı testi 2019 yılında Kahramanmaraş ili Onikişubat ilçesinde bir lisede öğrenim gören 140 öğrenciye bir ders saati süre verilerek pilot uygulaması yapılmıştır. Pilot uygulama sonucunda elde edilen verilerin Microsoft Excel programı kullanılarak madde analizleri yapılmış ve her kazanıma ilişkin maddelere ait sayısal veriler elde edilmiştir.

Yapılan analizler sonucu elde edilen veriler incelendiğinde ayırt edicilik indeksi 0.40 ve büyük olan 13, 15, 19, numaralı 3 maddenin çok iyi, ayırt edicilik indeksi 0.30-0.39 arasında olan 5, 17, 25 numaralı 3 maddenin oldukça iyi madde özelliğinde olduğu görülmüştür. Bu maddelerde herhangi bir değişiklik yapılmadan teste kullanılmıştır. Ayırt edicilik indeksi 0.20 ile 0.29 arasında olan 2, 8, 12, 16, 20, 21 numaralı 6 maddede uygun değişiklikler yapıldıktan sonra teste alınmıştır. Ayırt edicilik indeksi 0.19 ve altı olan 1, 3, 4, 6, 7, 9, 10, 11, 14, 18, 21, 23 numaralı 12 madde ise çok zayıf madde sınıfına girdiği için testten çıkarılmıştır. Pilot uygulama ve yapılan analizler sonucunda son hali verilen başarı testinde 13 madde kalmıştır. Başarı testinin son haline ilişkin madde analizleri Tablo 2'de gösterilmiştir. Başarı testinin son haline ilişkin madde analizleri Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Başarı Testi Madde Analizi Sonuçları

S	D _{üst}	D _{alt}	p	r
1	47	30	0.55	0.24
2	53	28	0.58	0.36
3	69	45	0.88	0.21
4	70	55	0.89	0.21
5	64	35	0.71	0.41
6	47	18	0.46	0.41
7	70	54	0.89	0.23
8	68	42	0.79	0.37
9	51	23	0.53	0.40
10	70	44	0.70	0.23
11	68	48	0.83	0.29
12	65	51	0.83	0.20
13	32	5	0.26	0.39
			0.67	0.31

Tablo 2 incelendiğinde testin ortalama güçlüğü $p_{ort} = 0.67$, ortalama ayırt edicilik indeksinin de $r_{ort} = 0.31$ olduğu görülmektedir. 13 maddeden oluşan başarı testinin güvenilirlik katsayısı değeri (KR-20) 0.99 olarak hesaplanmıştır. KR-20 değeri 0.81 ile 1.00 arası bir değer sahip olduğu için testin oldukça yüksek güvenilirliğe sahip bir ölçek olduğu söylenebilir (Özdamar, 2002). Hazırlanan başarı testi pilot uygulama yapılan gruptan farklı olarak seçilen 120 lise öğrencisine uygulanarak veriler toplanmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırma sonucunda elde edilen veriler Microsoft Excel paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Ünitelerin kazanımlara ulaşma düzeyleri tespit edilirken her bir kazanıma ait son test puanları kullanılarak mutlak başarı yüzdeleri hesaplanmıştır. Bu değer hesaplanırken öncelikle her bir öğrencinin testten almış olduğu puan hesaplanmış ve o testten alınabilecek en yüksek puana bölünmüştür. Sonra elde edilen değer yüz ile çarpılmıştır. Son olarak her bir kazanımın mutlak başarı yüzdesinin aritmetik ortalaması alınmıştır. Her bir kazanıma ait mutlak başarı yüzdeleri % 70'in üstünde ise o kazanıma ulaşıldığı, % 70'in altında ise o kazanıma ulaşılmadığı şeklinde değerlendirilmiştir (Erden, 1998).

3. BULGULAR

Araştırmada 9.sınıf "**Doğal sistemler**" ünitesine ait kazanımlarına ulaşma düzeyini tespit etmek amacıyla mutlak başarı yüzdeleri hesaplanmıştır. İlgili üniteye ait 4 kazanımın mutlak başarı yüzdeleri Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Doğal Sistemler Ünitesi İnsan ve Coğrafya ve Dünyanın Şekli ve Hareketleri Kazanımlara Ulaşma Düzeyi

	Kazanımlar	Başarı Yüzdesi
1	Doğa ve insan etkileşimini örneklerle açıklar.	42,08
2	Coğrafyanın konularını ve bölümlenmesini açıklar.	92,50
3	Coğrafya biliminin gelişimini açıklar.	93,33
4	Dünya'nın şekli ve hareketlerinin etkilerini değerlendirir.	60,19
Başarı Yüzdesi Ortalaması		72,03

Tablo 3 incelendiğinde; “Doğal Sistemler ” ünitesine ait “Doğa ve insan etkileşimini örneklerle açıklar.” kazanımına yönelik mutlak başarı yüzdesi % 42,08’dir. “Coğrafyanın konularını ve bölümlenmesini açıklar.” kazanımına yönelik mutlak başarı yüzdesi % 92,50’dir. “Coğrafya biliminin gelişimini açıklar.” kazanımına yönelik mutlak başarı % 93,33’tür. “Dünya’nın şekli ve hareketlerinin etkilerini değerlendirir.” kazanımına yönelik mutlak başarı yüzdesi % 60,19’dur. Bunun yanı sıra üniteye ait tüm kazanımlarda başarı yüzdesi % 72,03 olarak hesaplanmıştır.

4. TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

9. Sınıf Coğrafya Dersi Öğretim Programı “Doğal Sistemler” ünitesinin kazanımlara ulaşma düzeyinin belirlendiği bu çalışmada betimsel tarama modelinin kullanılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen çoktan seçmeli başarı testi kullanılmıştır. 13 maddeden oluşan başarı testinin ortalama güçlüğü $p_{ort}=0.67$, ortalama ayırt edicilik indeksi de $r_{ort}=0.31$ olduğu tespit edilmiştir. Testin güvenilirlik katsayısı (KR-20) değeri ise 0.99 olarak hesaplanmıştır.

Araştırmada hedef davranışların kazanılıp kazanılmadığına dair başarıya yönelik değerlendirme yapılmıştır. Erden (1998), hedef davranışların değerlendirilmesinde teorik başarı hedefinin %90-100’larda olması gerektiğini bunun okul ortamı içerisinde kontrol edilemeyecek değişkenlerin olması sebebiyle %70-80’lere ulaşmış olmasının hedef davranışların kazandırılmasında yeterli olacağını belirtmiştir. Bununla birlikte, testin mutlak başarı yüzdesinin %70 ve üzeri bir değerde olması o kazanıma ulaşılabilirliğini, %70’in altında bir değerde olması o kazanıma ulaşamadığını göstermektedir (Senemoğlu, 2013). “Doğal Sistemler” ünitesinin 2 kazanımının % 70’in üstünde olduğu tespit edilmiştir. Buradan üniteye ait kazanımların 2’sine ulaşıldığı sonucu çıkarılabilir. Ek olarak üniteye ait ortalama başarı yüzdesi de % 70’in üstünde olduğu için ünitenin genel kazanımlarına da ulaşıldığı sonucuna varılmıştır.

Araştırmada hedef davranışların kazanılıp kazanılmadığını belirlemek için başarıya yönelik bir değerlendirme yapılmıştır. Hedefe dayalı program değerlendirmede teorik başarı hedefinin % 90-100’lere varması beklenmektedir (Erden, 1998). Fakat okul ortamında var olan kontrol dışı olan birçok değişkenin olması sebebiyle etkili bir eğitim yapıldığını söyleyebilmek için öğrenci ortalama başarılarının % 70-80’e ulaşması beklenmektedir (Erden, 1998). Sonuç olarak “Doğal Sistemler” ünitesinin tüm kazanımlarının % 70’in üstünde olduğu tespit edilmiştir. Ancak 4 kazanımdan 2’sinin gerçekleştirilmesinin bu ölçütün altında kaldığı görülmektedir. Araştırmacıya göre bunun temel sebebi sınıfların kalabalık olması ve hala geleneksel yöntemlerle eğitim yapılmaya çalışılmasıdır. Buna ilave olarak, sınav odaklı bir sistemin olması sebebiyle öğretmenlerin ünitelerde yer alan kazanımlara yönelik ders işleyip bu kazanımlar ekseninde soru sormamaları kazanımlara ulaşma yüzdesinin düşük olmasında etkili olmuş olduğu söylenebilir. Bu çalışmada başarıya bakarak değerlendirme yapılmıştır. Değerlendirilen davranışların ilgili program sayesinde gelişip gelişmediği tam olarak tespit edilemeyeceğinden yapılan bu değerlendirmenin program hakkında yargıya ulaşmada tek başına yetersiz kalacağı söylenebilir (Ertürk, 2013).

Öğrenme ortamı öğretmen-öğrenci etkileşimi ve ilişki süreçlerinin geliştiği yerdir. Bu bağlamda yapılan çalışma sonucunda elde edilen bulguların programın değerlendirilmesinde kullanılan yaklaşımlara ışık tutacak bir öğesi olarak kullanılabilir. İlgili kazanımlara ulaşamamasının sebebinin tam olarak tespit edilebilmesi için programın birçok öğesini içerisine alan bir program değerlendirme yaklaşımı uygulanabilir. Yapılan çalışmayla ilgili şu öneriler getirilebilir.

- Çalışma tüm coğrafya konularını kapsayan MEB’in açık erişime açtığı kazanım testleri de kullanılarak daha kapsamlı bir başarı değerlendirmesi yapılabilir.
- Öğretim programında yer alan konuların aktarılmasında diğer disiplinlerle ve günlük hayatla ilişkilendirilmesine imkân sağlayan etkinlik ve çalışmalara yer verilmelidir.
- Öğrencilere, Coğrafyanın alanı gereği konulara bütünsel bir bakış açısı edindirmeye çalışılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akarsu Bakır, S. (2010). *Coğrafya öğretiminde yapılandırmacı yaklaşımla geliştirilen etkinliklerin uygulamadaki etkililiği*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Akşit, F. ve Şahin, C. (2011). Coğrafya öğretiminde aktif öğrenmenin akademik başarı ve tutum üzerine etkisi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*. 02 (04), 1-26.
- Albayrak Kaya, N. (2008). *Ortaöğretim coğrafya derslerinde proje çalışmalarının kullanılmasının öğrenci başarısına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Aydın, F. (2009). *İşbirlikli öğrenme yönteminin 10. sınıf coğrafya dersinde başarıya, tutuma ve motivasyona etkileri*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Badur, İ. (2012). *Öğrencilerin 9. sınıf coğrafya dersi konularına yönelik hazır bulunuşluk düzeyleri* (Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara).
- Balcıoğulları, A. (2011). *Coğrafi bilgi sistemleri destekli coğrafi düşünme becerileri öğretiminin öğrencilerin coğrafi düşünme becerilerine, akademik başarılarına ve bunların kalıcılığına etkisi*. Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Bingöl, A. ve Halisdemir, N. (2017). Üniversite öğrencilerinin temel bilgi teknolojilerine dersine yönelik akademik başarı testi geliştirme çalışması. *The Journal of Academic Social Science Studies*. (54) 541-544.
- Buldan, İ. ve Uzunöz, A. (2012). Ortaöğretim coğrafya dersi doğal sistemler konu alanı atmosfer ve iklim ünitesi başarı testi geliştirme çalışması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20 (1), 291-312.
- Büyüköztürk, Ş. (2009). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Callahan, R. (1962). *Education and the cult of efficiency*. University of Chicago Press.
- Çelik, E. (2007). *Ortaöğretim coğrafya derslerinde bilgisayar destekli animasyon kullanımının öğrenci başarısına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Çiftçi, F. (2019). *Coğrafya 10. sınıf doğal sistemler ünitesinde etkinlik temelli öğretimin öğrenci başarısına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Erden, M. (1998). *Eğitimde program değerlendirme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ertürk, S. (2013). *Eğitimde program geliştirme*. Edge Akademi.
- İlhan, A. (2020). Coğrafya öğretimine yönelik başarı testi nasıl geliştirilir?. *International Social Sciences Studies Journal*. 6 (64), 2702-2723.
- İlhan, A. (2021). *Coğrafya öğretimine yönelik bir başarı testi geliştirme çalışması*. Ankara: Eğitim Yayınevi.
- İstemil, A. (2011). 9. Sınıf coğrafya dersinde kubaşık öğrenme yönteminin öğrenci akademik başarısına etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Karasar, N. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- King, I. (2013). *Education for social efficiency: A study in the social relations of education*. Harpress Publishing.
- Kliebard, H. (2004). *The struggle for the American curriculum 1893-1958*. Routledge Falmer.
- Koç Başaran, Y. (2017). Sosyal bilimlerde örnekleme kuramı. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 47, 480-495.
- Koç, N. (2019). Standart başarı testlerinin, bir eğitim sisteminde verilen çeşitli kararlardaki yeri ve önemi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 17(1), 159-162.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] (2018). *Ortaöğretim coğrafya dersi öğretim programı*. <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=336> adresinden alınmıştır.
- Merç, A. (2017). *Sosyal bilgiler dersinde mekân algılama becerisinin kazandırılmasında google earth uygulamasının etkililiği*. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eskişehir.

- Rice, J. M. (2018). *Scientific management in education*. Forgotten Books.
- Senemoğlu, N. (2013). *Gelişim, öğrenme ve öğretim: kuramdan uygulamaya*. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Şahin, C. (2003). *Türkiye’de Coğrafya öğretimi, sorunlar ve çözüm önerileri*. İstanbul: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Önal, H. ve Güngördü, E. (2008). Coğrafya öğretiminde aktif öğrenme uygulamaları (Hava Kirliliği). *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(19), 60-74.
- Özçelik, D.A. (1998). *Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: ÖSYM Yayınları
- Özdamar, K. (2002). *Paket Programlarla İstatistiksel Veri Analizi*. Eskişehir: Kaan Kitabevi.
- Uzunöz, A. (2008). *Ortaöğretim dokuzuncu sınıf coğrafya dersinde çoklu zekâ destekli öğretmen öğrenci başarısı tutumu ve kalıcılığa etkisi*. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Tiyekli, E. (2007). *Cbs-coğrafi bilgi sistemi aracılığıyla veri tabanı oluşturulması ve coğrafya dersinde kullanılması*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.